

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΥ Ε.Α.Π. ΓΙΑ ΤΗΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ**

**PROVISION OF REFUGEE
EDUCATION AND SUPPORT SCHEME
HELLENIC OPEN UNIVERISTY**

ΔΡΑΣΗ 15. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ-ΓΕΦΥΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ ΣΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Το έργο P.R.E.S.S. (αρκτικόλεξο του Provision of Refugee Education and Support Scheme, Πρωτοβουλία Παροχής Εκπαίδευσης και Υποστήριξης στους Πρόσφυγες) αποτελεί μια πρωτοβουλία του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου με στόχο την υλοποίηση εκπαιδευτικών δράσεων και παρεμβάσεων υποστήριξης για τους πρόσφυγες, με έμφαση στην πρωτογενή έρευνα επικοινωνιακών, γλωσσικών και εκπαιδευτικών αναγκών και προσδοκιών των προσφύγων και στην εκπαιδευτική ενδυνάμωση παιδιών, έφηβων και ενηλίκων προσφύγων που βρίσκονται στην Ελλάδα. Το έργο χρηματοδοτήθηκε αποκλειστικά από οικονομικούς πόρους του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου και υλοποιήθηκε κατά το διάστημα Ιούνιος 2016 - Δεκέμβριος 2017.

Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να επισκεφθείτε την εργαλειοθήκη με τα αποτελέσματα του έργου στην ηλεκτρονική διεύθυνση press-project.eap.gr/toolkit

Επιστημονική ευθύνη & συντονισμός έργου

Γιώργος Ανδρουλάκης
Άννα Αποστολίδου
Έβη Δασκαλάκη
Σοφία Τσιώλη

Κάθε παραγόμενο (έργο λόγου, εκπαιδευτικό υλικό, επιστημονικές δημοσιεύσεις) που περιλαμβάνεται στο Αποθετήριο «PRESS» αποτελεί πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα, και ως εκ τούτου προστατεύεται από τις διατάξεις του ν. 2121/1993 (Α' 25) «περί προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας και άλλων συγγενικών δικαιωμάτων» και το αντίστοιχο Ευρωπαϊκό και Διεθνές Δίκαιο. Συνεπώς ο επιστημονικά υπεύθυνος, η ομάδα συντονισμού και οι συνεργάτες διατηρούν τα πνευματικά τους δικαιώματα επί των έργων. Σε περίπτωση αναπαραγωγής, αναδημοσίευσης, αναμετάδοσης και διανομής των παραγόμενων που βρίσκονται στο αποθετήριο παρακαλούμε να παρατεθεί το εξής:

Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του έργου P.R.E.S.S. (Provision of Refugee Education and Support Scheme) με επιστημονικά υπεύθυνο τον καθηγητή κ. Γιώργο Ανδρουλάκη. Το έργο διήρκησε από τον Ιούνιο του 2016 ως τον Δεκέμβριο του 2017 και χρηματοδοτήθηκε εξολοκλήρου από το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Any kind of repositied material (e.g. audio/visual material, educational material, research and other publications) in the Project PRESS repository is considered to be an intellectual property of the Project PRESS which is protected by the provisions of Law 2121/1993 (A' 25) *For the Protection of Intellectual Property and Related rights* as well as by the relevant European and International Law. Therefore, the Academic Director, the Coordination Team and the collaborators of the Project maintain the intellectual property rights of all the outcomes of the project. Any action of dissemination of the afore-mentioned outcomes retrieved from the PRESS repository should be accompanied by the following disclaimer:

This educational material has been produced in the framework of Project P.R.E.S.S. (Provision of Refugee Education and Support Scheme) which is funded by the Hellenic Open University and took place between June 2016 and December 2017. The Academic Director of the project is Professor George Androulakis.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Δράση “Πρόγραμμα Γέφυρα για την ένταξη εφήβων στο σχολικό περιβάλλον” εντάσσεται στον άξονα “Γλωσσική-πολιτισμική και κοινωνική Ένταξη” του Έργου PRESS (Άξονας 2).

Ο Άξονας 2 στοχεύει στη γλωσσική-πολιτισμική και κοινωνική προσαρμογή και «ένταξη» προσφύγων (ενηλίκων, εφήβων και παιδιών) μέσα από δράσεις άτυπης και μη τυπικής εκπαίδευσης. Η εστίαση είναι στη γλωσσική εκπαίδευση των ενηλίκων προσφύγων, των εφήβων και των παιδιών μέσα από ποικίλες εναλλακτικές προσεγγίσεις. Περιλαμβάνει την κινητή μονάδα τηλεεκπαίδευσης προσφύγων, προγράμματα-γέφυρα για την γλωσσική και κοινωνική ένταξη παιδιών και εφήβων στο σχολικό περιβάλλον, γλωσσικά μαθήματα για ενήλικες μέσα από πρόγραμμα μικτής μάθησης, δράσεις άτυπης εκπαίδευσης για γυναίκες και παιδιά καθώς και ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα κατάρτισης εκπαιδευτικών που εμπλέκονται στην εκπαίδευση παιδιών και εφήβων με προσφυγικό υπόβαθρο. Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή του συνόλου των εκπαιδευτικών Δράσεων έχει βασιστεί στα αποτελέσματα της επιτόπιας εθνογραφικής Έρευνας (Άξονας 1), στη συμμετοχική προσέγγιση που υιοθετήθηκε στην πλειονότητα των εκπαιδευτικών Δράσεων (Άξονας 2) και στην εφαρμογή των Δράσεων ευαισθητοποίησης (Άξονας 3).

Η συγκεκριμένη Δράση σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε με σκοπό την ένταξη των εφήβων με προσφυγικό υπόβαθρο στο σχολικό περιβάλλον.

Ειδικότερα **οι στόχοι** προσανατολίστηκαν στη(ν):

- ανάπτυξη ειδικού syllabus και εκπαιδευτικού υλικού που θα ανταποκριθεί στις ιδιαίτερες ανάγκες του πληθυσμού - στόχου καθώς και των συνθηκών “έκτακτης ανάγκης” που προκύπτουν από την προσφυγική κρίση.
- νομιμοποίηση και αξιοποίηση των γλωσσικών-πολιτισμικών χαρακτηριστικών των παιδιών στο σχολικό περιβάλλον/σχολική τάξη,
- ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων στην ελληνική γλώσσα και γνωστικών δεξιοτήτων στο αντικείμενο της αισθητικής αγωγής μέσω της Content and

Language Integrated Learning μεθοδολογίας,

- ανάπτυξη κατάλληλων συνθηκών για τη δημιουργία “γέφυρας” μεταξύ των παιδιών με προσφυγικό υπόβαθρο και των ντόπιων (παιδιών και ενηλίκων).

Ο πληθυσμός – στόχος περιλαμβάνει εφήβους με προσφυγικό υπόβαθρο που έχουν αναπτύξει γραμματισμό σε μια ή περισσότερες γλώσσες, δεν είχαν/έχουν συστηματική σχολική φοίτηση στο σχολείο, έχουν περιορισμένη γνώση της ελληνικής γλώσσας και πρόκειται να παρακολουθήσουν ή παρακολουθούν τάξεις τους γυμνασίου. Είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι στο πλαίσιο της κοινωνικής συμπερίληψης, μέσω του ανοιχτού **syllabus** που έχει αναπτυχθεί, το εκπαιδευτικό υλικό απευθύνεται και σε ντόπιους μαθητές και μαθήτριες που είναι ήδη ενταγμένοι/ ενταγμένες στο εκπαιδευτικό σύστημα και φοιτούν στα πρωινά τμήματα μαζί με μαθητές/ μαθήτριες με προσφυγικό υπόβαθρο. Παράλληλα οι ειδικότεροι στόχοι που περιλαμβάνονται στο syllabus είναι διπλής κατεύθυνσης και αφορούν τους/τις μαθητές/μαθήτριες με προσφυγικό ή άλλο υπόβαθρο καθώς και τους/ τις εκπαιδευτικούς.

Για την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υλικού υιοθετήθηκε μια συνθετική προσέγγιση που περιλαμβάνει τον συνδυασμό της **Content and Language Integrated Learning (CLIL) μεθοδολογίας** (συγκεκριμένα για το γνωστικό αντικείμενο της αισθητικής αγωγής), **art-based προσεγγίσεων** και **διαγλωσσικών πρακτικών**. Παράλληλα, στο πλαίσιο δημιουργίας ενός **πολιτισμικά ευαίσθητου υλικού**, ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην εικονογράφηση και χρήση συμβόλων.

Το εκπαιδευτικό υλικό περιέχει **5 θεματικές ενότητες** οι οποίες βασίστηκαν σε δεδομένα και αποτελέσματα από την **επιτόπια εθνογραφική έρευνα** που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του Έργου PRESS (**data-based approach**). Ειδικότερα, σχεδιάστηκαν και αναπτύχθηκαν οι ακόλουθες ενότητες:

- **Εαυτός,**
- **Σχολείο,**
- **Διαδίκτυο και μέσα κοινωνικής δικτύωσης,**
- **Επαγγέλματα,**
- **Φιλία-Έρωτας.**

Το εκπαιδευτικό υλικό είναι απαραίτητο, κατά τη διάρκεια των μαθημάτων, να **διαμεσολαβηθεί από τους/τις εκπαιδευτικούς** καθώς και να ενισχύσει την ανάπτυξη και άλλων δεξιοτήτων (όπως η δεξιόστροφη φορά γραφής κ.ά.). Το υλικό αναμένεται να χρησιμοποιηθεί **σε μη τυπικά πλαίσια εκπαίδευσης** καθώς και στην **τυπική εκπαίδευση** (Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση) ως συνοδευτικό υλικό, έπειτα από τη γνωμοδότηση του Υπουργείου Παιδείας και Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

Παράλληλα, στο πλαίσιο της ανάπτυξης Οδηγού Ενημέρωσης για τους γονείς και ευρύτερη οικογένεια, πραγματοποιήθηκε **μικρής κλίμακας έρευνα** από τους **ερευνητές με προσφυγικό υπόβαθρο** (Δράση 4). Ειδικότερα, **σκοπός** του Οδηγού είναι η καλύτερη ενημέρωση των γονιών και της ευρύτερης οικογένειας σχετικά με το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και τους τρόπους που μπορούν να εμπλακούν στην εκπαίδευση των παιδιών τους. Ο Οδηγός είναι στην αγγλική γλώσσα, σε απλή γραφή με τη χρήση αρκετών πινάκων. Ειδικότερα, ο Οδηγός έχει αναπτυχθεί βάση των παρακάτω αξόνων:

- **Parents Educational Rights**
- **Greek Educational System**
- **School Processes**
- **Parental Involvement - Participation at School and at Home**
- **Online Information**

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ:

Συγγραφείς Εκπαιδευτικού Υλικού:

Γκαλίνα Αλτουχόβα, Παναγιώτα Γάτση, Τρσιεύγενη Λιόντου, Μαίρη Μαργαρώνη, Γιώργος Σιμόπουλος, Νικήτας Σταματελόπουλος

Γλωσσική Επιμέλεια στην Αραβική Γλώσσα:

Inaam Alibrahim

Γλωσσική Επιμέλεια στη Φάρσι Γλώσσα:

Arash Hemati

Επιστημονική Σύμβουλος:

Λήδα Στεργίου

Σχεδιασμός και Επιστημονική Επιμέλεια Δράσης:

Σοφία Τσιώλη

Επιστημονικά Υπεύθυνος:

Γιώργος Ανδρουλάκης

Ομάδα Συντονισμού/ Κύριες Ερευνήτριες:

Άννα Αποστολίδου, Ήβη Δασκαλάκη, Σοφία Τσιώλη

Το Έργο PRESS

Το Project P.R.E.S.S. (**Provision of Refugee Education and Support Scheme, Πρωτοβουλία Παροχής Εκπαίδευσης και Υποστήριξης στους Πρόσφυγες**) αποτελεί μια πρωτοβουλία του **Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου**, προκειμένου να ανταποκριθεί στις εκπαιδευτικές και ενταξιακές ανάγκες των προσφύγων που βρίσκονται στην Ελλάδα προσωρινά ή με πρόθεση μετεγκατάστασης. Η πλειονότητα των εκπαιδευτικών Δράσεων του Έργου τροφοδοτήθηκε από την εθνογραφική διεπιστημονική **έρευνα ανίχνευσης γλωσσικών, επικοινωνιακών και εκπαιδευτικών αναγκών και προσδοκιών των προσφύγων** (ενήλικες, έφηβοι και παιδιά) που διενεργήθηκε από ερευνητές/ερευνήτριες και συνεργάτες/ συνεργάτιδες του έργου κατά το διάστημα Οκτώβριος 2016-Ιούνιος 2017.

Σκοπός και Στόχοι της Δράσης

Η Δράση εντάσσεται στον δεύτερο άξονα του Έργου PRESS «Γλωσσική-πολιτισμική και κοινωνική 'ένταξη' ατόμων με προσφυγικό υπόβαθρο» που έχει ως στόχο τη γλωσσική εκπαίδευση των ενήλικων προσφύγων, των εφήβων και των παιδιών μέσα από ποικίλες εναλλακτικές προσεγγίσεις σε άτυπα και μη τυπικά πλαίσια εκπαίδευσης καθώς και προγράμματα γέφυρα για το τυπικό πλαίσιο εκπαίδευσης.

Βασικός σκοπός της συγκεκριμένης Δράσης είναι η διαμόρφωση ευνοϊκών προϋποθέσεων για την «ένταξη» των εφήβων στο σχολικό περιβάλλον μέσα από την ανάπτυξη γλωσσικών-επικοινωνιακών και γνωστικών δεξιοτήτων.

Για την υλοποίηση του συγκεκριμένου σκοπού ορίστηκαν οι ακόλουθοι στόχοι:

- ανάπτυξη ειδικού syllabus και εκπαιδευτικού υλικού που θα ανταποκριθεί στις ιδιαίτερες ανάγκες του πληθυσμού - στόχου καθώς και των συνθηκών “έκτακτης ανάγκης” που προκύπτουν από την προσφυγική κρίση.
- νομιμοποίηση και αξιοποίηση των γλωσσικών-πολιτισμικών “χαρακτηριστικών” (features) των εφήβων στο σχολικό περιβάλλον/σχολική τάξη,
- ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων στην ελληνική γλώσσα και γνωστικών δεξιοτήτων στο αντικείμενο της αισθητικής αγωγής μέσω της Content and Language Integrated Learning μεθοδολογίας,
- δημιουργία κατάλληλων συνθηκών για τη δημιουργία “γέφυρας” μεταξύ των εφήβων με προσφυγικό υπόβαθρο και των ντόπιων εφήβων.

Ο **πληθυσμός - στόχος** είναι έφηβοι με προσφυγικό υπόβαθρο, έως 14-17 ετών, με ποικίλες γλωσσικές-πολιτισμικές διαδρομές, οι οποίοι έχουν αναπτύξει γραμματισμό σε μια ή περισσότερες γλώσσες, δεν είχαν/έχουν συστηματική σχολική φοίτηση στο σχολείο, έχουν περιορισμένη γνώση της ελληνικής γλώσσας και πρόκειται να παρακολουθήσουν ή παρακολουθούν το γυμνάσιο.

Το εκπαιδευτικό υλικό της Δράσης απευθύνεται σε **εκπαιδευτικούς της μη τυπικής εκπαίδευσης** καθώς και της τυπικής εκπαίδευσης. Αναμένεται δηλαδή να χρησιμοποιηθεί στο **τυπικό πλαίσιο εκπαίδευσης** (Δευτεροβάθμια εκπαίδευση), έπειτα από τη γνωμοδότηση του Υπουργείου Παιδείας και του ΙΕΠ.

Για την επίτευξη των στόχων που τέθηκαν στη συγκεκριμένη Δράση, θεωρήθηκε κρίσιμη η συμμετοχή δρώντων με διαφορετικές διαδρομές και διαφορετικούς ρόλους. Συγκεκριμένα, προβλέφθηκε και πραγματοποιήθηκε η συνέργεια της ομάδας ανάπτυξης του εκπαιδευτικού υλικού, της εικονογράφου, της ομάδας για τη γλωσσική επιμέλεια, της ομάδας συντονισμού και του επιστημονικά υπεύθυνου.

Μεθοδολογικές Επισημάνσεις

Μεθοδολογία CLIL και Διαγλωσσικές προσεγγίσεις

Ο σχεδιασμός, οι μεθοδολογικές επιλογές και το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού υλικού έχουν τη βάση τους στα δεδομένα και στα αποτελέσματα της διεπιστημονικής (κοινωνιογλωσσολογικής και ανθρωπολογικής) εθνογραφικής έρευνας πεδίου που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του Έργου PRESS. Παράλληλα, αντλήθηκαν αριθμητικά δεδομένα από τα πορίσματα της Επιστημονικής Επιτροπής για τη Στήριξη των παιδιών των προσφύγων (2016, 2017). Ειδικότερα, για την επιλογή των στόχων των γνωστικών αντικειμένων (εικαστικά, θεατρική αγωγή και μουσική) λήφθηκαν υπόψη τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών της Γλώσσας, του Θεάτρου, της Μουσικής και των Εικαστικών για το γενικό σχολείο και το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών της Αισθητικής Αγωγής για τις Δομές Υποστήριξης και Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΔΥΕΠ). Η επιλογή των θεματικών καθώς και των γλωσσικών στόχων βασίστηκε στις γλωσσικές και επικοινωνιακές ανάγκες που προέκυψαν από την έρευνα πεδίου.

Για την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υλικού υιοθετήθηκε μια σύνθεση διαφορετικών προσεγγίσεων. Η κύρια έμφαση αποδίδεται στην CLIL μεθοδολογία με βάση την οποία δημιουργήθηκε ένα πολιτισμικά ευαίσθητο και ανοιχτό **syllabus** το οποίο συνδυάζει την ανάπτυξη δεξιοτήτων στο γνωστικό αντικείμενο της αισθητικής αγωγής και την ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων με εστίαση στην ελληνική γλώσσα. Σε αυτό το πλαίσιο η γλώσσα/ οι γλώσσες αποτελούν μαθησιακό στόχο αλλά και μέσο επικοινωνίας για την ανάπτυξη άλλων δεξιοτήτων στο γνωστικό αντικείμενο το οποίο έχει επιλεγεί.

Ειδικότερα, η επιλογή του γνωστικού αντικειμένου της **αισθητικής αγωγής** αποτελεί ταυτόχρονα αναγκαιότητα η οποία προκύπτει από τα ερευνητικά δεδομένα καθώς και πρόκληση γιατί η σύμφυση των τεσσάρων αντικειμένων μπορεί να αποτελέσει το “όχημα” για την ένταξη στο σχολικό περιβάλλον.

Παράλληλα, κατά την ανάπτυξη του υλικού υιοθετήθηκαν **art-based μεθόδων**, κυρίως για τη σύλληψη και εφαρμογή των δραστηριοτήτων. Η συγκεκριμένη επιλογή θεωρείται ήσσονος σημασίας καθώς θεωρείται ότι ενισχύει τη **δημιουργικότητα** των μαθητών και μαθητριών, ενέργεια που, στο πλαίσιο της συγκεκριμένης Δράσης, αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο για την ανάπτυξη των γλωσσικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων.

Στο πλαίσιο προσπάθειας περιορισμού της πολλαπλής μονογλωσσίας που συχνά εμφανίζεται και επαναλαμβάνεται στα πολύγλωσσα περιβάλλοντα χρησιμοποιήθηκε μια **διαγλωσσική προσέγγιση**. Με την υιοθέτηση **διαγλωσσικών πρακτικών** επιδιώκεται η νομιμοποίηση χρήσης και άλλων γλωσσικών-πολιτισμικών χαρακτηριστικών (features). Επομένως, αντί να αντιμετωπίζονται οι γλώσσες ως στεγανά διαχωρισμένες και μονοσήμαντες οντότητες, προσεγγίζονται ως ένα γλωσσικό συνεχές (Hornberger, 2004; Garcia, 2009; Tsokalidou, 2016) που κατά περίπτωση αξιοποιούνται με διαφορετικούς τρόπους και σε διαφορετικά νοήματα, αξίες, συμβολικές συνδηλώσεις ταυτότητες και λόγους (Eckert, 2008; Silverstein, 2003). Ειδικότερα, στο παρόν εκπαιδευτικό υλικό χρησιμοποιήθηκαν γλωσσικοί πόροι από τις ελληνική, αγγλική, φάρσι, αραβική και γαλλική γλώσσες. Αυτό μεταφράζεται σε πόρους που προέρχονται από τις γλωσσικές διαδρομές των μαθητών/ μαθητριών καθώς και της ομάδας των συντελεστών του εκπαιδευτικού υλικού. Ο διαγλωσσικός χαρακτήρας του υλικού εκτείνεται από τη χρήση ποικίλων γλωσσικών χαρακτηριστικών στη μορφή μεμονωμένων λέξεων έως και στη χρήση αυτών των χαρακτηριστικών στη μορφή εκφωνήσεων, τίτλων, κειμένου σε «φούσκες» διαλόγου. Οι μεμονωμένες λέξεις επιλέχθηκαν με ένα λεξιλογικό φίλτρο και σύμφωνα με τους γλωσσικούς στόχους που έχουν τεθεί. Στην περίπτωση των εκφωνήσεων και των κειμένων σε «φούσκες» διαλόγου, οι επιλογές υπακούουν στο κριτήριο της συνάφειας με το περιεχόμενο των δραστηριοτήτων αλλά και στον γλωσσικό βαθμό δυσκολίας της εκφώνησης και

της περιγραφής της δραστηριότητας. Ιδιαίτερα για την περίπτωση των εκφωνήσεων που βρίσκονται στην αγγλική γλώσσα, έχει χρησιμοποιηθεί το πρώτο ενικό πρόσωπο στο πλαίσιο μιας προσπάθειας προσαρμογής της αγγλικής γλώσσας στο “τοπικό συγκείμενο” (local context).

Πιο συγκεκριμένα, για την υιοθέτηση του συνόλου των μεθοδολογιών εξετάστηκαν οι παράγοντες που σχετίζονται με την ηλικία, το φύλο και το στάδιο ανάπτυξης της ομάδας-στόχου σε σχέση με τα θέματα που αφορούν και ενδιαφέρουν τους νέους/ νέες την περίοδο της εφηβείας, καθώς και το πώς αυτή ορίζεται στους διάφορους «τόπους», στις διάφορες «διαδρομές». Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στη διάσταση του κατεπείγοντος που βιώνουν οι έφηβοι πρόσφυγες που βρίσκονται στην Ελλάδα και οι οποίοι βιώνουν ποικίλα στάδια «φιλοξενίας» είτε σε ξενώνες είτε σε camps και αυτά αντανακλούν στην κοινωνικοποίησή τους (Daskalaki & Leivaditi, 2017) και κατ’ επέκταση στην ένταξη στο σχολικό περιβάλλον. Επιπρόσθετα, σημαντική παράμετρο αποτελεί η κατάσταση του έφηβου πρόσφυγα (variable situationnelle) μιας και η κατάστασή του/της συχνά συνδέεται με πολλαπλές απώλειες ή πιθανά τραύματα που σχετίζονται με την πρώιμη μετανάστευσή του ή την επισφαλή κατάστασή του/της.

Στη συνέχεια, οι πολιτισμικές συνιστώσες αποτέλεσαν σημαντικό σημείο για τη σύνθεση των δραστηριοτήτων του υλικού καθώς λήφθηκαν υπόψη όχι μόνο τα χαρακτηριστικά πολιτισμικών παραδόσεων, αλλά και οι διάφοροι τρόποι αλληλεπίδρασης με πολιτισμικά στοιχεία της χώρας υποδοχής/της ενδιάμεσης χώρας. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να σημειωθεί ότι βασική μέριμνα ήταν το υλικό να προσαρμόζεται και να μπορεί με ευελιξία να απευθύνεται στο σύνολο μιας μικτής τάξης και όχι μόνο να στοχεύει αποκλειστικά τους νέους/ νέες πρόσφυγες, στιγματίζοντας και επιτείνοντας ίσως το συναίσθημα απομόνωσης, αλλά αντιθέτως να καλλιεργεί θετικές αναπαραστάσεις στο σύνολο των μαθητών/ μαθητριών για την πολιτισμική-γλωσσική ποικιλότητα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το εκπαιδευτικό υλικό έχει σχεδιαστεί, ώστε να είναι ευέλικτο και «ανοιχτό», να μπορεί δηλαδή να ενσωματωθεί και να συμπεριλάβει και άλλα γλωσσικά-πολιτισμικά «χαρακτηριστικά» καθώς και στοιχεία των γνωστικών αντικειμένων, σε σχέση με το **κοινωνιογλωσσικό προφίλ** των μαθητών/ μαθητριών.

Επιπρόσθετα, σημειώνεται ότι το εκπαιδευτικό υλικό είναι απαραίτητο να διαμεσολαβηθεί από τους/τις εκπαιδευτικούς. Ωστόσο, μέσα από τη συγχρονία των διαφορετικών προσεγγίσεων, δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές/μαθήτριες να “οδηγήσουν” τους/τις εκπαιδευτικούς και την ομάδα της τάξης, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις των κειμένων, λέξεων σε γλώσσες που δεν γνωρίζουν οι εκπαιδευτικοί.

Για τον/την εκπαιδευτικό που θα χρησιμοποιήσει το υλικό προβλέπονται αναδυόμενα παράθυρα με την απόδοση των γλωσσικών στοιχείων καθώς και άλλων πληροφοριών που πιθανά να μη γνωρίζει. Τέλος, σημειώνεται ότι μέσω της εφαρμογής του παρόντος υλικού, ενθαρρύνεται η ανάπτυξη και άλλων κρίσιμων δεξιοτήτων όπως η δεξιόστροφη φορά γραφής κ.ά.

Δομή και Διάρθρωση του εκπαιδευτικού υλικού

Ο τίτλος του εκπαιδευτικού υλικού αποτελείται από τα συνθετικά LANG (Language) και FAN (αποτύπωση στον προφορικό λόγο της λέξης فن που στα αραβικά και στα φαρσί σημαίνει “τέχνη”). Η λέξη فن είναι γραμμένη στην αραβική γλώσσα, ωστόσο, εύκολα μπορεί να διαβαστεί και από γνώστες της φάρσι γλώσσας. Ο τίτλος συνοδεύεται από τη φράση “για εφήβους” που φανερώνει την ηλικιακή ομάδα στην οποία απευθύνεται το εκπαιδευτικό υλικό.

LANG FAN
για εφήβους فن

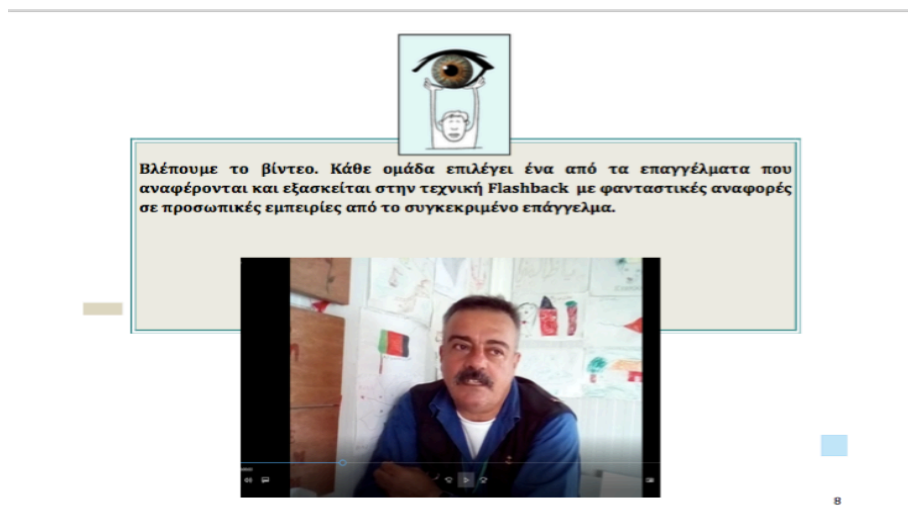
Το εκπαιδευτικό υλικό αποτελείται από **πέντε θεματικές ενότητες**, με τους ακόλουθους τίτλους. Υπογραμμίζεται ότι οι θεματικές ενότητες επιλέγονται από τους/τις εκπαιδευτικούς και τους/τις μαθητές/μαθήτριες σύμφωνα με τις ανάγκες της κάθε ομάδας/ τάξης, δεν είναι απαραίτητη η ακολουθία συγκεκριμένης σειράς και μπορεί να χρησιμοποιηθούν συνδυαστικά πάνω από μια ενότητες σε ένα μάθημα.

- **Εαυτός,**
- **Σχολείο,**
- **Διαδίκτυο και μέσα κοινωνικής δικτύωσης,**
- **Επαγγέλματα ,**
- **Φιλία-Έρωτας.**

Στην αρχή κάθε ενότητας εμφανίζεται ο τίτλος ο οποίος προδιαθέτει τους/τις μαθητές/ μαθήτριες και τους/τις εκπαιδευτικούς για το περιεχόμενο.

Η κάθε ενότητα είναι **προσανατολισμένη σε ένα ή δυο γνωστικά αντικείμενα**, όπου μέσα από σειρά δραστηριοτήτων συνδεδεμένων στην πλειονότητά τους με **καθημερινές συνθήκες επικοινωνίας**, αναπτύσσονται παράλληλα οι γλωσσικές και οι γνωστικές δεξιότητες. Συγκεκριμένα, η εστίαση σε γλωσσικά χαρακτηριστικά ποικίλων γλωσσών και γλωσσικές δομές της ελληνικής γλώσσας εμφανίζονται μέσα από δραστηριότητες με διττή στοχοθεσία. Κάθε δραστηριότητα βρίσκεται σε χρωματιστό πλαίσιο και εξυπηρετεί τους στόχους που έχουν τεθεί στο syllabus. Σημειώνεται ότι οι δραστηριότητες είναι **διαβαθμισμένες** σε σχέση με το επίπεδο γλωσσομάθειας. Κάθε δραστηριότητα συνοδεύεται από ένα **οπτικοποιημένο σχέδιο-σύμβολο** το οποίο αντιστοιχεί στο βασικό περιεχόμενο των δραστηριοτήτων:

Βλέπουμε το βίντεο. Κάθε ομάδα επιλέγει ένα από τα επαγγέλματα που αναφέρονται και εξασκείται στην τεχνική Flashback με φανταστικές αναφορές σε προσωπικές εμπειρίες από το συγκεκριμένο επάγγελμα.

8

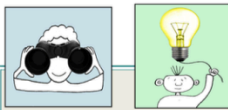
Σημειώνεται ότι οι προτεινόμενοι διάλογοι και τα γλωσσικά παιχνίδια συνοδεύονται από σχετική εικονογράφηση (αυθεντικές φωτογραφίες, σκίτσα, πίνακες, χάρτες), η οποία συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στην ενεργή εμπλοκή των εφήβων. Το πολυμεσικό/πολυτροπικό υλικό (αυθεντικά βίντεο, αποσπάσματα ταινιών, διαφημίσεων, τραγουδιών, κλπ) αποτελεί τον κορμό των ενοτήτων προκειμένου να δημιουργηθεί ένα ευχάριστο και συνάμα εκπαιδευτικά ενδιαφέρον κλίμα μεταξύ

των εφήβων. Είναι σημαντικό σε αυτό το σημείο να σημειώσουμε ότι η χρήση πολυμέσων και κατ' επέκταση η καλλιέργεια του ψηφιακού γραμματισμού αποτελέσε έναν από τους πρωτεύοντες στόχους για τη συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα.

Οι εκφωνήσεις των δραστηριοτήτων παρέχονται σε διάφορες γλώσσες ενώ συνοδεύονται από σχετικά εικονογραφημένα σύμβολα. Επιπλέον, χρήσιμες λέξεις και φράσεις παρέχονται για όποια δραστηριότητα κρίνεται αναγκαίο ενώ κάθε ενότητα ολοκληρώνεται με σχετικό γλωσσάρι σε τέσσερις γλώσσες: ελληνικά, αγγλικά, αραβικά και φαρσί

Παράλληλα με την εξέλιξη της δράσης μέσα από τις δραστηριότητες, τις ενότητες διατρέχουν **αναδυόμενα παράθυρα** που απευθύνονται στους/στις εκπαιδευτικούς. Τα αναδυόμενα παράθυρα, εμφανίζονται εκτός του σώματος του υλικού με τη μορφή σχολίων. Στόχοι είναι α. η επεξήγηση όσων δραστηριοτήτων, λέξεων, φράσεων δε βρίσκονται στην ελληνική γλώσσα και β. η επεξήγηση στοιχείων που αφορούν στα γνωστικά αντικείμενα και θα βοηθήσουν στην καλύτερη κατανόηση και χρήση τεχνικών που χρησιμοποιούνται στα γνωστικά αντικείμενα (εικαστικά, θέατρο, μουσική).

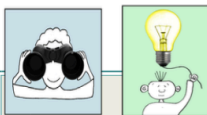
من متوجه می شوم و جداول را مقایسه می کنم. من کلماتی را که برای هر جدول مطابقت دارند پیدا می کنم.
مدرسه، معلم زن، معلم مرد، دانش آموزهای پسر، دانش آموزهای دختر، جدول، نقشه، میز.

το σχολείο, ο δάσκαλος, η δασκάλα, η καθηγήτρια, ο καθηγητής, ο μαθητής, η μαθήτρια, ο πίνακας, ο χάρτης, το θρανίο

11

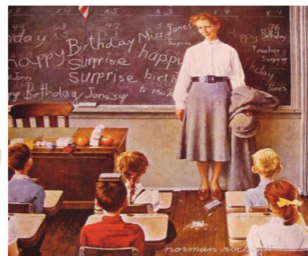

من متوجه می شوم و جداول را مقایسه می کنم. من کلماتی را که برای هر جدول مطابقت دارند پیدا می کنم.
مدرسه، معلم زن، معلم مرد، دانش آموزهای پسر، دانش آموزهای دختر، جدول، نقشه، میز.

Για τον/την εκπαιδευτικό:
Παρατηρώ... Σκέφτομαι...
Παρατηρώ και συγκρίνω τους πίνακες.
Βρίσκω τις λέξεις που αντιστοιχούν
στον κάθε πίνακα: σχολείο, δάσκαλος,
δασκάλα, καθηγήτρια, καθηγητής,
μαθητές, μαθήτριες, πίνακας, χάρτης,
θρανίο.

το σχολείο, ο δάσκαλος, η δασκάλα, η καθηγήτρια, ο καθηγητής, ο μαθητής, η μαθήτρια, ο πίνακας, ο χάρτης, το θρανίο

11

Κάθε ενότητα σύμφωνα με το **syllabus** περιέχει στόχους για τους/τις μαθητές/μαθήτριες γλωσσικούς και γνωστικούς

LANG FAN

για εφήβους

فن

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

ΓΚΑΛΙΝΑ ΑΛΤΟΥΧΟΒΑ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΓΑΤΣΗ

ΤΡΙΣΕΥΓΕΝΗ ΛΙΟΝΤΟΥ

ΜΑΡΙΑ ΜΑΡΓΑΡΩΝΗ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΝΙΚΗΤΑΣ ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΑΒΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΙΝΑΑΜ ΑΛΙΒΡΑΗΜ

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΣΤΗ ΦΑΡΣΙ ΓΛΩΣΣΑ

ΑΡΑΣΗ ΗΕΜΑΤΙ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΗΛΕΚΤΡΑ ΜΠΕΛΛΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΛΗΔΑ ΣΤΕΡΓΙΟΥ

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ & ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΣΟΦΙΑ ΤΣΙΩΛΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΡΓΟΥ PRESS

ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗΣ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΡΙΕΣ ΕΡΓΟΥ PRESS & ΚΥΡΙΕΣ ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΕΣ

ΣΟΦΙΑ ΤΣΙΩΛΗ, ΑΝΝΑ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ, ΗΒΗ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗ

COPYRIGHT ©

HELLENIC OPEN UNIVERSITY

